

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 34722/11
Antun GUDELJ
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 2. listopada 2012. godine u vijeću u sastavu od:

- g. Anatoly Kovler, *predsjednik*,
- gđa Nina Vajić,
- g. Peer Lorenzen,
- g. Khanlar Hajiyev,
- gđa Mirjana Lazarova Trajkovska,
- gđa Julia Laffranque,
- g. Linos-Alexandre Sicilianos, *suci*,

i g. Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen dana 23. svibnja 2011. godine, uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena država i odgovor na očitovanje koje je dostavio podnositelj,

nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva, g. Antun Gudelj, hrvatski je državljanin, rođen 1947. godine i živi u Sidneyju, Australija. Pred Sudom ga je zastupao g P. Sabolić, odvjetnik iz Osijeka. Hrvatsku vladu („Vlada“) zastupala je njena zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

2. Dana 9. srpnja 1991. godine pred Županijskim sudom u Osijeku otvorena je istraga u odnosu na podnositelja na temelju osnovane sumnje da je počinio tri kaznena djela ubojstva i jedno kazneno djelo pokušaja ubojstva.

3. Istražni sudac je dana 12. kolovoza 1991. godine naložio pritvor podnositelja zbog mogućnosti bijega, opasnosti od utjecaja na svjedoke te mogućnosti ponavljanja kaznenog djela. Međutim, tijekom istrage podnositelj se nalazio u bijegu te je njegovo boravište ostalo nepoznato tijelima kaznenog progona.

4. Dana 25. ožujka 1992. godine Županijsko državno odvjetništvo u Osijeku optužilo je podnositelja pred Županijskim sudom u Osijeku zbog tri kaznena djela ubojstva te kaznenog djela pokušaja ubojstva.

5. Dana 27. svibnja 1992. godine Županijski sud u Osijeku naložio je da se suđenje održi u podnositeljevoj odsutnosti, budući da njegovo boravište i dalje nije bilo poznato. Dana 27. lipnja 1994. godine sud je podnositelja proglasio krivim za terećena kaznena djela i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina. Istog je dana sud izdao novo rješenje o podnositeljevom pritvoru.

6. Dana 29. veljače 1996. godine podnositelj je izručen iz Australije Republici Hrvatskoj gdje je odmah uhićen i pritvoren, sukladno odluci Županijskog suda u Osijeku.

7. Dana 7. ožujka 1996. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske naložio je ponavljanje kaznenog postupka, tijekom kojeg se podnositelj nalazio u pritvoru.

8. Dana 22. svibnja 1997. godine Vrhovni sud je utvrdio da su odredbe Zakona o općem oprostima primjenjive u podnositeljevom predmetu, obustavio postupak protiv podnositelja te naložio njegovo puštanje iz pritvora.

9. Dana 3. lipnja 1997. godine podnositelj je pušten iz pritvora.

10. Dana 14. ožujka 2001. godine Ustavni sud Republike Hrvatske je, postupajući po ustavnoj tužbi obitelji jedne od žrtava tog kaznenog djela, ukinuo odluku Vrhovnog suda od dana 22. svibnja 1997. godine te naložio novo suđenje.

11. Dana 18. lipnja 2001. godine tročlano vijeće Županijskog suda u Osijeku ponovno je podnositelju odredilo pritvor. Međutim, podnositelj se nalazio u bijegu te njegovo boravište nije bilo poznato.

12. Dana 15. srpnja 2007. godine podnositelj je ponovno izručen iz Australije u Hrvatsku, gdje je odmah pritvoren, sukladno odluci Županijskog suda u Osijeku.

13. Dana 9. listopada 2007. godine započelo je novo suđenje pred Županijskim sudom u Osijeku u kojem je podnositelj optužen za trostruko ubojstvo i pokušaj ubojstva. Tijekom tog suđenja podnositelj se nalazio u pritvoru.

14. Dana 7. srpnja 2008. godine Županijski sud u Osijeku proglasio je podnositelja krivim po svim točkama optužnice i osudio ga na kaznu zatvora u trajanju od 20 godina. Istog dana raspravni sud je naložio pritvor podnositelja do pisanog opravka prvostupanjske presude.

15. Dana 20. listopada 2008. godine podnositelj je podnio žalbu protiv prvostupanjske presude Županijskog suda u Osijeku, koju je Vrhovni sud odbio dana 9. travnja 2009. godine.

16. Dana 11. travnja 2009. godine tročlano vijeće Županijskog suda u Osijeku produljilo je pritvor podnositelja za još devet mjeseci na temelju čl. 109 § 2 Zakona o kaznenom postupku. Mjerodavni dio odluke glasi kako slijedi:

„Opt. Antun Gudelj se nalazio u pritvoru (bez tzv. ekstradicijskog pritvora) od 29. veljače 1996. godine do 3. lipnja 1997. godine, a ponovno se u pritvoru nalazi (bez tzv. ekstradicijskog pritvora) od 15. srpnja 2007. godine pa nadalje.

... obzirom na dosadašnje ukupno trajanje pritvora, te da je u spisu donesena nepravomoćna presuda, utvrdilo je, shodno čl. 109. st. 2. ZKP, da se ukupno trajanje pritvora, koje je do donošenja presude suda

prvog stupnja moglo trajati 3 (tri) godine (čl. 109. st. 1. t. 5 ZKP), može produljiti još za jednu četvrtinu do pravomoćnosti presude, tako da pritvor može ukupno trajati 3 (tri) godine i 9 (devet) mjeseci. Ovo stoga što s danom 11. travnja 2009. godine nije protekao trogodišnji rok trajanja pritvora, u kojem roku je moguće produljiti rok sveukupnog trajanja pritvora.“

17. Dana 14. travnja 2009. godine podnositelj je podnio žalbu Vrhovnom sudu, navodeći da je maksimalno trajanje njegovog pritvora isteklo dana 9. travnja 2009. godine. To je značilo da je sporna odluka Županijskog suda u Osijeku donesena sa dva dana zakašnjenja, te da je stoga produljenje njegovog pritvora bilo nezakonito.

18. Dana 29. travnja 2009. godine Vrhovni sud je odbio podnositeljevu žalbu protiv odluke Županijskog suda u Osijeku kojom se produljuje pritvor podnositelja za narednih devet mjeseci.

19. Dana 21. svibnja 2009. godine podnositelj je podnio daljnju žalbu protiv drugostupanjske odluke.

20. Dana 27. svibnja 2009. godine podnositelj je podnio ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda od dana 29. travnja 2009. godine kojim je potvrđena odluka Županijskog suda u Osijeku o produljenju pritvora podnositelju, navodeći da je njegov neprekidan pritvor nezakonit.

21. Dana 9. prosinca 2009. godine, Vrhovni sud je kao žalbeni sud posljednje instance, odbio podnositeljevu žalbu protiv drugostupanjske presude, čime je osuda podnositelja postala pravomoćna.

22. Dana 22. prosinca 2010. godine Ustavni sud je odbio podnositeljevu ustavnu tužbu zbog toga što je u međuvremenu dana 18. listopada 2010. godine podnositelj upućen na izdržavanje kazne zatvora.

23. Dana 17. rujna 2010. godine podnositelj je podnio daljnju ustavnu tužbu protiv odluke Vrhovnog suda od dana 9. prosinca 2009. godine, osporavajući osudu.

24. Čini se da je postupak pred Ustavnim sudom još uvijek u tijeku.

B. Mjerodavno domaće pravo

25. Članak 62(1) Ustavnog zakona o Ustavnom sudu („Narodne novine“, br. 29/2002) glasi:

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo)...“

26. Mjerodavne odredbe Krivičnog zakona Republike Hrvatske („Narodne novine“, br. 32/1993,38/1993,28/1996,30/1996) glasi kako slijedi:

Ubojstvo

Članak 34.

„1. Tko drugog liši života kaznit će se zatvorom najmanje pet godina.

(2) Zatvorom najmanje deset godina ili zatvorom od dvadeset godina kaznit će se:

4) tko drugog liši života iz koristoljublja, radi izvršenja ili prikrivanja drugoga krivičnog djela, iz bezobzirne osvete ili iz drugih naročito niskih pobuda;

5) tko liši života službenu osobu pri obavljanju unutarnjih poslova koji se odnose na sprečavanje i otkrivanje krivičnih djela, hvatanje počinitelja krivičnih djela, čuvanje javnog reda i mira, ili tko liši života službenu osobu kojoj je povjereno čuvanje osobe lišene slobode ili tko liši života osobu pri vršenju neke od ovih dužnosti koju obavlja u funkciji društvene samozaštite.“

27. Mjerodavni dio Zakona o kaznenom postupku („Narodne novine“, br. 110/1997,27/1998,58/1999,112/1999,58/2002 i 62/2003) glasi kako slijedi:

Članak 109.

„(1) Do donošenja presude suda prvog stupnja pritvor može trajati najdulje:

- (1) šest mjeseci ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora do tri godine;
- (2) godinu dana ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora do pet godina;
- (3) godinu i šest mjeseci ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora do osam godina;
- (4) dvije godine ako se za kazneno djelo može izreći kazna zatvora preko osam godina;
- (5) tri godine ako se za kazneno djelo može izreći kazna dugotrajnog zatvora.

(2) U predmetima u kojima je donesena nepravomoćna presuda, ukupno trajanje pritvora do njegove pravomoćnosti može se produljiti za jednu šestinu u slučajevima iz točke 1. do 3. stavka 1. ovog članka, odnosno za jednu četvrtinu u slučajevima iz točke 4. i 5. stavka 1. ovog članka.

(3) Vrhovni sud Republike Hrvatske može, na obrazloženi prijedlog državnog odvjetnika, u slučaju kada je prvostupanjska presuda ukinuta, u postupku za kaznena djela iz točke 1. do 3. stavka ovog članka, trajanje pritvora produljiti najviše do 6 mjeseci, a za kaznena djela iz točke 4. i 5. stavka 1. ovog članka najviše za jednu godinu.

(4) Od dana donošenja drugostupanjske presude protiv koje je dopuštena žalba, pritvor može trajati do pravomoćnosti presude ali najdulje tri mjeseca.

(5) Okrivljenik koji se nalazi u pritvoru, a presuda kojom mu je izrečena kazna zatvora je postala pravomoćna, ostat će u pritvoru do upućivanja na izdržavanje kazne zatvora, a najdulje do isteka trajanja izrečene kazne.“

PRIGOVORI

28. Podnositelj prigovara na temelju čl. 5 § 1 Konvencije da je njegov pritvor bio nezakonit, budući da je u razdoblju između 9. i 11. travnja 2009. godine, nakon njegove osude u prvostupanjskoj presudi, bio pritvoren bez rješenja o pritvoru.

29. Podnositelj također prigovara na temelju članka 5 § 4 Konvencije da je Ustavni sud odbio ispitati njegovu ustavnu tužbu koja se odnosila na zakonitost njegovog pritvora između 9. i 11. travnja 2009. godine.

30. Naposljetku, podnositelj prigovara, pozivajući se na članke 6., 13. i 17. Konvencije te članak 4. Protokola broj 7. uz Konvenciju, činjeničnim utvrđenjima domaćih sudova u kaznenom postupku koji se protiv njega vodio.

PRAVO

1. Zakonitost podnositeljevog pritvora u razdoblju između 9 i 11 travnja 2009. godine na temelju čl. 5 § 1 (a) Konvencije

31. Podnositelj je naveo da je maksimalno trajanje njegovog pritvora na temelju domaćeg mjerodavnog prava isteklo dana 9. travnja 2009. godine, te da je daljnje produljenje njegovog pritvora učinjeno sa dva dana zakašnjenja, dana 11. travnja 2009. godine. Naveo je da je stoga njegov pritvor u navedena dva dana bio nezakonit, budući da nije postojala sudska odluka kojom se taj pritvor odobrava. Pozvao se na članak 5 § 1 Konvencije, koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

„1. Svatko ima pravo na slobodu i osobnu sigurnost. Nitko se ne smije lišiti slobode, osim u sljedećim slučajevima i u postupku propisanom zakonom:

(a) ako je zatvoren u skladu sa zakonom nakon presude nadležnog suda;“

32. Vlada je navela kako je podnositelj u svojoj ustavnoj tužbi propustio navesti prigovore koje sada ističe pred Sudom. On je podnio ustavnu tužbu kao izvanredni pravni lijek protiv odluke Vrhovnog suda, iako je Ustavni sud u svojoj praksi zauzeo jasan stav da on nije „sud treće instance“ u odnosu na rješenja o pritvoru. Isto tako je naveo da je podnositeljev pritvor bio produžen prije nego što je istekao rok prethodno određenog pritvora. Vlada je naposljetku istaknula da su Vrhovni sud i Ustavni sud ispitali rješenja o produljenju podnositeljevog pritvora te da nisu našli nikakve povrede njegovih prava.

33. Podnositelj je kontrirao stajalištima Vlade, navodeći kako je on pravilno iscrpio dostupna domaća pravna sredstva. Također je smatrao da su domaći sudovi propustili produljiti njegov pritvor unutar propisanih rokova prethodno određenog pritvora što je suprotno dobro utvrđenoj praksi Ustavnog suda.

34. Sud nalazi da nije potrebno očitovati se o svim prigovorima Vlade, budući da je zahtjev u svakom slučaju nedopušten iz sljedećih razloga.

35. Sud prije svega primjećuje da kada [nacionalni] sud donese odluku o optužbi, čak i kada se radi tek o sudu prve instance, osoba se nalazi u pritvoru „po osudi nadležnog suda“ u smislu čl. 5 § 1 (a) (*vidi Solmaz protiv Turske*, br. 27561/02; §§ 24 do 26, 16. siječnja 2007; *B. protiv Austrije*, 28. ožujak 1990.; §§ 36-39, Serija A br. 175; i *Kudla protiv Poljske* [VV], br. 30210/96, § 104, 2009.).

36. Što se tiče ovog predmeta Sud bilježi da je dana 7. lipnja 2008. godine, u ponovljenom postupku protiv podnositelja, Županijski sud u Osijeku donio presudu osuđujući podnositelja za ubojstvo i pokušaj ubojstva. Stoga je temelj za određivanje pritvora podnositelju bila njegova osuda za kazneno djelo. Slijedi da ovaj predmet ulazi u domašaj točke (a) članka 5 § 1 Konvencije, budući da se sporno razdoblje pritvora kojem podnositelj progovara odnosi na razdoblje nakon 7. srpnja 2008. godine, nakon njegove osude u kaznenom postupku protiv njega.

37. Sud ponavlja da je u sudskoj praksi Suda vezanoj za čl. 5 § 1 dobro utvrđeno da svako lišenje slobode, da bi predstavljalo jednu od iznimka navedenih u točkama (a) do (f), mora biti „zakonito“ (*vidi Saadi protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 13229/03, §67, ECHR 2008, i *M. protiv Njemačke*, br. 19359/04, § 90, ECHR 2009). Kada je „zakonitost“ pritvora u pitanju, uključujući i pitanje je li poštovan „postupak u skladu sa zakonom“, Konvencija u suštini upućuje na nacionalno pravo i postavlja obvezu poštivanja materijalnih i procesnih pravila koja su tamo propisana (*vidi, između mnogih drugih presuda, Erkaló protiv Nizozemske*, 2. rujna 1998., § 52, Izvješće o presudama i odlukama 1998-VI; *Saadi, gore*

citiran, § 67, ECHR 2008; *Kafkaris protiv Cipra* [VV], br. 21906/04, § 116, ECHR 2008.; i *Schönbrod protiv Njemačke*, br. 48038/06, §81, 24. studeni 2011.).

38. Sud bilježi da u ovom predmetu nije sporno da je podnositelj pritvoren nakon što ga je nadležni sud dana 7. srpnja 2008. godine osudio na kaznu zatvora u trajanju od dvadeset godina (vidi stavak 14.). Isto tako nije sporno da je njegov pritvor nakon osude bio u skladu sa mjerodavnim domaćim pravom kako to traži čl. 5 § 1 (a) Konvencije.

39. Što se tiče podnositeljevog prigovora da je maksimalno trajanje pritvora propisano mjerodavnim domaćim pravom isteklo dana 9. travnja 2009. godine te da mu je pritvor produljen dana 11. travnja 2009. godine, Sud bilježi da je podnositelj pokrenuo mjerodavni postupak u kojem je osporavao svoj pritvor i njegovu sukladnost s domaćim pravom, navodeći da je njegov pritvor istekao dana 9. travnja 2009. godine. Taj postupak nije rezultirao utvrđenjem bilo kakve nezakonitosti, procesne ili materijalne. Naime, nacionalni sudovi su utvrdili da je ukupno trajanje podnositeljevog pritvora, uzimajući da je nepravomoćno osuđen, moglo trajati tri godine te da je nakon toga pritvor mogao biti produljen za još devet mjeseci. Zaključili su da je podnositelj bio dva puta pritvoren te da ukupno trajanje pritvora nije prešlo tri godine u trenutku kada mu je produljen pritvor dana 11. travnja 2009. godine (vidi stavke 16. i 18.).

40. Iako Sud ima određenu ovlast preispitivanja, prije svega je na domaćim tijelima, posebice sudovima, da tumače domaće pravo (vidi, između mnogih drugih presuda, *Kemmache protiv Francuske* (br. 3), presuda od 24. studenog 1994., Serija A, br. 296-C, §§ 87-88, § 42). Nema osnove u dokumentima koji su pred ovim Sudom da se miješa u odluke domaćih sudova u ocjeni ovog predmeta budući da se odluke domaćih sudova u tumačenju i primjeni domaćeg prava ne čine arbitrarnima.

41. Slijedi da ovaj zahtjev treba odbiti kao nedopušten i očito neosnovan sukladno članku 35 §§ 3 (a) i 4 Konvencije.

2. *Sukladnost odluke Ustavnog suda da ne preispita prigovore podnositelja koji se odnose na zakonitost njegovog pritvora sa člankom 5 § 4 Konvencije*

42. Podnositelj je naveo da odluka Ustavnog suda da ne ispita u meritumu njegovu ustavnu tužbu koja se odnosila na zakonitost njegovog pritvora između dana 9. i 11. travnja 2009. godine, nije u skladu sa jamstvima članka 5 § 4 Konvencije, koji u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

“4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.“

43. Vlada se protivila ovom stavu, ponavljajući svoje argumente koji se odnose na iscrpljivanje domaćih pravnih sredstava, te isticanjem da je podnositeljev pritvor bio zakonito određen i produljivan od strane nadležnog suda.

44. Sud ponavlja da, u principu, kada [nacionalni] sud na kraju postupka donosi odluku o lišenju slobode, nadzor koji se traži u članku 5 § 4 sastavni je dio te odluke; tako je, primjerice, kada se izriče kazna zatvora nakon „osude od strane nadležnog suda“ u smislu čl. 5 § 1 (a) Konvencije (vidi *De Wilde, Ooms i Versyo protiv Belgije*, 18. lipnja 1971., § 76, Serija A, br.12). Međutim, kada se ukažu nove činjenice koje utječu na zakonitost lišenja slobode, čl. 5. st. 4. ponovno dolazi u igru (vidi *Stoichkov protiv Bugarske*, br. 9808/02, § 65, 24. ožujka 2005.).

45. Sud smatra da u ovom predmetu, u smislu utvrđenja u odnosu na zahtjev na temelju čl. 5 § 1 (a) Konvencije, ne postoje nove činjenice koje utječu na zakonitost lišenja slobode koje bi zahtijevale primjenu čl. 5 § 4 Konvencije.

46. Slijedi da ovaj zahtjev treba odbiti kao očito neosnovan na temelju čl. 35 §§ 3 (a) i 4 Konvencije.

3. Ostale navodne povrede Konvencije

47. Podnositelj je dalje prigovarao, pozivajući se na članke 6., 13. i 17. Konvencije te na čl. 4. Protokola br. 7., zbog ocjene činjenica u kaznenom postupku koji se protiv njega vodio te da mu je dvaput bilo suđeno za isto djelo.

48. Sud bilježi, međutim, da je postupak pred Ustavnim sudom koji se vodi po ustavnoj tužbi podnositelja još uvijek u tijeku, te su stoga navedeni prigovori preuranjeni.

49. Slijedi da ovi prigovori moraju biti odbačeni na temelju čl. 35 §§ 1 i 4 Konvencije zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

Iz tih razloga, Sud jednoglasno

Utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen
tajnik

Anatoly Kovler
predsjednik